Ідея служіння митця народові у новелі «Intermezzo» М. Коцюбинського

М. Коцюбинський як людина чесна, самовіддана, принципова в своїй діяльності, послідовна у своїх переконаннях не міг не звернутися до теми: «Роль письменника в суспільному житті».

Тема служіння мистецтва народові не могла не бути близькою такому майстру художнього слова, продовжувачу традицій Т. Шевченка, як М. Коцюбинський. Про це свідчить новела «Intermezzo». Що означає саме слово? Intermezzo — слово італійського походження, означає — перерва, перепочинок. «Intermezzo» М. Коцюбинського за жанром — лірична новела, твір, у якому з великою художньою майстерністю розкрито власні думки, почуття і переживання письменника. До теми про роль митця і суспільного призначення мистецтва Михайло Михайлович звертався і раніше. А чому саме 1908 року він знову звертається до цієї теми? Настав важкий час столипінської реакції, коли будь-яка розправа з усіма невдоволеними набула свого розвитку. Частина інтелігенції втекла від боротьби, налякана реакцією. У цих умовах М. Коцюбинський залишається вірним сином трудового народу, помічником і порадником у його боротьбі за соціальне й національне визволення. Саме в новелі «Intermezzo» М. Коцюбинський веде непримиренний двобій із модерністською теорією незалежності митця від суспільства, доводячи, що чесний художник ніколи не має права тікати від життя, зраджувати інтереси народу.

Митець, головний герой твору, втомившись від «незліченних «треба» і «безконечних «мусиш»», від болю і горя, від злості й мерзенних вчинків людей, від жаху та бруду їх існування, зрештою, виривається з лабет «свого многоголового звіра». І не дивно, бо на митця впродовж років чекали численні випробування. Звичайно, втома не тільки фізична, а ще й моральна. Йому боляче дивитися на все, що відбувається навколо. Дума митця розривається від болю за страждання скривджених людей, які животіють в убогих хатах. Праця митця суспільна, він завжди серед людей. Він уже не знає, «де кінчається власне життя, а чуже починається».

Жадаючи спокою і самотності, герой звільняється із залізних кайданів міста, з його гамору, метушні й опиняється майже в повному безлюдді. Дні його «intermezzo» минають серед степових нив долини, налитої зеленими хлібами. Поетичні пейзажі — «тихо пливе блакитними річками льон», «стежки зміяться глибоко в житі», «соболина шерсть ячменів» — дають можливість не тільки спостерігати красу природи, а й змивають із душі героя бруд і сміття буденщини, втому і депресію. Яка б не була прекрасна природа, але справжній митець не може захопитися лише нею. Чому ж митець, перебуваючи на лоні природи, вдячний їй? «Я теж пустив свою душу під чорний пар..., — ця метафорична фраза дає відповідь на поставлене запитання: під пар пускають виснажену ниву, щоб відпочила, набралася нових соків. Природа зробила героєві добру послугу — він позбувся втоми і вже може служити людям. І не випадково зустріч героя з людиною відбувається саме серед нив, якими він чарувався і які залишає. Його герой знов-таки йде до людей, до боротьби з людським горем. Його світогляд, моральна позиція не дозволяють стояти осторонь життя. Драматична напруженість розмови оповідача з селянином, що підкреслюється схвильованою повторюваністю слів «Говори, говори...», завершується виваженим вибором митця: «Йду поміж люду. Душа готова, струни тугі, наладжені, вона вже грає...»

Таким чином, М. Коцюбинський новелою «Intermezzo» переконливо довів, що митець не може існувати поза суспільством. Його обов'язок — служіння суспільству.